

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över departementsskrivelse Ds 2022:9 - Ett utvidgat utreseförbud för barn (S2022/02585)

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) tillstyrker samtliga förslag till förändringar av lagstiftningen som framgår av departementsskrivelsen. IVO vill dock lämna följande kommentarer.

Utformning av 31 a § lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU

Enligt förslaget får utreseförbudet en mer generell utformning. Samma omständigheter som hade kunnat ligga till grund för ett beslut om vård enligt LVU (kopplat till att barnet förs utomlands eller lämnar Sverige) ska kunna föranleda beslut om utreseförbud. Detta görs genom att ett andra stycke i införs nämnda bestämmelse. Tidigare bestämmelse som särskilt specificerar skäl till att fatta beslut om utreseförbud i första stycket kvarstår.

Med hänsyn till att de skäl som anges i första stycket, dvs. att ett barn förs utomlands eller lämnar Sverige i syfte att ingå äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse eller könsstympas "...alltid innebär en påtaglig risk för att barnets hälsa eller utveckling skadas." (se avsnitt 5.4.4, s. 200 med hänvisning till prop. 2019/20:131) bör bestämmelsen kunna förenklas ytterligare och endast omfatta det föreslagna andra stycket. Detta skulle också tydliggöra att andra orsaker som grund för utreseförbud och som pekas ut i skrivelsen t.ex. resor för samröre med terroristorganisationer, uppfostringsresor m.fl. är av samma dignitet som barnäktenskap och könsstympning.

Förtydligande avseende beslut om utreseförbud och om vård enligt LVU

IVO delar utredarens uppfattning att det mindre ingripande beslutet om utreseförbud är att föredra före ett beslut om vård enligt LVU om detta är tillräckligt för att skydda barnet. I löpande text i förslaget nämns dock att om förutsättningarna för vård enligt LVU är uppfyllda är inte avsikten att utreseförbud ska ersätta ett beslut om vård enligt lagen (se avsnitt 5.1.4 s. 124). Detta skulle t.ex. kunna vara fallet om omständigheter som föranleder ett beslut om utreseförbud för att förhindra en uppfostringsresa klart indikerar att det finns en påtaglig risk för att barnets hälsa eller utveckling skadas pga. att barnet lever i en hederskontext i Sverige. IVO menar att uttalandet bör lyftas fram tydligare i förslaget. Detta för att undvika att kommunerna avstår från att utreda barnets omständigheter och hos domstol ansöka om vård bara för att beslut om utreseförbud har fattats.

Brottet egenmäktighet med barn

Såvitt framgår har det inte ingått i utredarens uppdrag att föreslå ändringar avseende åldersgränsen i 7 kap. 4 § brottsbalken (1962:700), BrB (egenmäktighet med barn). Bestämmelsen och föreslagen förändring i andra stycket gäller endast barn under 15 år.

IVO menar att barn i åldersgruppen 15 – 17 år ofta är särskilt utsatta när det gäller företeelser som aktuellt förslag omfattar, t.ex. resor för samröre med terroristorganisationer eller vistelse i krigsområden och uppfostringsresor som syftar till att påverka barnets sexuella läggning. Detta gäller särskilt barn med funktionsnedsättningar. Det är oklart varför bortförande eller undanhållande av barn i denna åldersgrupp inte ska vara brottsligt enligt 7 kap. 4 § andra stycket BrB. Det är inte självklart att bortförande eller underhållande av barn i denna åldersgrupp alltid utgör brott mot frihet. IVO menar att man bör överväga och analysera om inte alla barn bör omfattas av bestämmelsen.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Sofia Wallström. Beslutet har godkänts elektroniskt per e-post daterad 2021-09-23. Avdelningscheferna Peder Carlsson och Tommy Hansen har deltagit i den slutliga handläggningen. Inspektören Katarina Bone har varit föredragande.